

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Naturskydd

BESLUT

Datum

2006-11-24

Beteckning

511-10479-2000

1(9)

Delg. kvitto

Enligt sändlista

Förordnade om bildande av naturreservatet Vorrberget i Vindelns kommun

(3 bilagor)

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som redovisas på bifogad karta ska vara naturreservat.

Syftet med reservatet

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara områdets ursprungliga karaktär av naturskog och dess biologiska mångfald genom att skydda, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer. Naturskogsstrukturer som död ved, gamla träd och god skiktning skall bibehållas, utvecklas och återskapas. Inom ramen för ovan angivna syften ska reservatet dessutom kunna nyttjas för rörligt friluftsliv, undervisning och forskning.

Uppgifter om reservatet

Namn	Vorrberget	
Skyddsform	Naturreservat, nr: 24002173	
Kommun	Vindeln	
Läge	Ca 4 km V Vindeln	
Ekonomisk karta	21J 5h	
Mittkoordinat	X: 1685922, Y: 7125947	
Naturgeografisk region	30a: Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden	
Gräns	Reservatets gräns framgår av bifogad karta	
Markägare	Staten genom naturvårdsfonden	
Fastighet	Degerfors 5:18	
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län	
Totalareal	55 ha	
Areal produktiv skog	48 ha	
-vatten	0 ha	
- skyddad prod. skog	48 ha	
Naturtyper	- Hällmarkstallskog (2.1.1.1)	7,5 ha
	- Tallskog av lingonris-typ (2.1.1.4)	6,8 ha
<i>klassificering enligt</i>	- Granskog av blåbärsris-typ (2.1.2.1)	26,8 ha
<i>"Vegetationstyper i Norden",</i>	- Granskog av lågormbunks-typ (2.1.2.2)	10,6 ha
<i>1994</i>	- Sumpgranskog av ris-typ (2.1.2.3)	1,6 ha
	- Granskog av ormbunks-typ (2.1.2.5)	2,1 ha

Beskrivning av reservatet

Vorrberget ligger 4 km VSV Vindelns samhälle. Området sträcker sig från ca 170-260 m ö h och består av Vorrbergets topp och relativt branta nordväst- och sydostsluttningar, samt ett flackare område i sydväst mot den södra bergfoten av berget Vålvcälén. Den lilla Vorrjärnbäcken avvattnar Vorrbergets västra delar söderut ner mot Kulbäcken som slutligen mynnar i Vindelälven. Topografin är relativt varierad, med både flacka partier och relativt branta skogssluttningar exponerade åt nordväst och sydost. I nordvästsluttningen finns en större brant samt flera lodytor, småklippor och block. I sydostsluttningen finns flera ravinartade svackor med mellanliggande ryggar som löper ner genom sluttningen. Här och var finns blockrika svackor.

Berggrunden i området domineras av metagråvacka som till stor del omvandlad till sedimentådergnejs. Jordartsmässigt domineras områdets lägre liggande delar av sedimentära jordarter som sand och silt medan bergssluttningarna karakteriseras av moränmarker och områden med berg i dagen. Vissa delar av berget är tydligt svallade, i andra delar är moränen

relativt finjordrik. Vorrbergets högsta del är beläget över högsta kustlinjen varför det tunna jordtäcket på toppen aldrig påverkats av havets svallningar. Närmast under högsta kustlinjen finns kalspolade berghällar och ett svallat moräntäcke. Gränsen mellan den osvallade och svallade marktypen är delvis mycket skarp och framträder tydligt i terrängen.

Skogen i Vorrbergets naturreservat är mycket lite påverkad av sentida skogsbruk och uppvisar alla typiska karaktärer för en biologiskt värdefull naturskog, såsom olikåldrighet och rik förekomst av gamla träd, torrträd och lågor. Hänglavar draperar de gamla granarna, främst förekommer garnlav, manlav och storvuxna skägglavar. Av vedsvamparna förekommer arter som granticka och vedticka mycket allmänt. Därtill har en lång rad mer krävande arter hittats i området (se artlista i slutet av områdesbeskrivningen).

I Vorrbergets sydostsluttning växer en flerskiktad och olikåldrig granskog av frisk blåbärsristyp. Skogen är högre och virkesrik med ett stort inslag av grova träd. Ställvis är skogen tät och välsluten, ställvis öppen och mer gles. Fuktiga dråg med lågörter omväxlar med blockrika partier och torrare rissamhällen. Gamla överståndare av tall på uppemot 300 år finns spridda i sluttningarna tillsammans med enstaka björkar, aspar och sälgar. Torrträd och brutna stubbar förekommer allmänt i granskogen. Det finns också rikligt med lågor i olika nedbrytningsstadier. Ofta ligger lågor i flera lager på varandra. I stora delar av detta område saknar skogen huggningsspår förutom enstaka gamla stubbar från dimensionshuggningar i 1900-talets början. Högre upp i sluttningen övergår granskogen i ett talldominerat bestånd med skiktning till följd av inväxande gran. Många av tallarna i detta område är grova och spärrgreniga till följd av beståndets luckiga struktur. Längst upp på berget övergår tallskogen i mycket vacker hällmarksskog av lavtyp med upp till 300 år gamla tallar. Mängden död ved är lägre i tallskogen än i de grandominerade partierna till följd av kraftigare virkesuttag under dimensionshuggningsepoken, men torrträd och enstaka gamla tallågor förekommer spritt över hela området. Nordväst om bergstoppen vidtar ett blockrikt och brant parti med gott om små skuggade lodytor, klippblock och mindre rasbranter.

I områdets flacka västra delar och på bergets nordvästsluttning växer en högre grandominerad skog där huvuddelen av beståndet är på ca 180 år. I skogen finns inslag av björk och stor asp, samt spridda tallöverståndare på 200 – 250 år. Fältskiktet domineras blåbärsris med varierande inslag av lågörter. I detta område har skogen utnyttjats intensivt för vedhuggning, vilket märks genom att mängden död ved är lägre här än i området i övrigt.

I den nedre delen av sydsluttningen, längs Vorrjärnbäcken och i områdets sydvästra delar överväger sumpiga skogstyper. Längs Vorrjärnbäcken finns delvis rikare vegetation med inslag av högörter. Delar av detta område har stått orört under en längre tid varvid skogen utvecklat god skiktning och

allmän förekomst av både stående och liggande död ved. I den norra delen av Vorrjärnbäckens dalgång finns ett mycket lövrikt skogsparti med stort inslag av grova, välväxta aspar.

En mindre del av bergets nordvästsluttning utgörs av ett ca 10 år gammalt hygge.

Spår av äldre tiders skogsbränder förekommer över större delen av området, både som kolade gamla stubbar och som brandljud på några av områdets äldsta tallar. Brandspåren är tydligast i de talldominerade skogarna nära Vorrbergets topp, men enstaka stubbar och brandljudsförsedda tallar kan hittas i nästan hela området. Inslaget av äldre lövträd i områdets västra delar härrör troligtvis från det lövuppslag som kommit upp efter en omfattande brand som dragit fram över området.

Inga kända kultur- eller fornlämningar finns inom området.

Vorrbergets skogar har i mycket liten utsträckning påverkats av modernt skogsbruk, vilket gör området gynnsamt för många växter, svampar och djur som är beroende av miljöer med skoglig kontinuitet. Inom området har följande rödlistade arter och signalarter påträffats (hotkategori inom parentes): blackticka (VU), blodticka, doftskinn (NT), gammelgransskål (NT), gräddticka (VU), gränsticka (NT), harticka (NT), kötticka, lappticka (NT), rosenticka (NT), rynkskinn (NT), sprickporing (VU), stjärntagging (NT), tallticka, ullticka, violmussling (NT), violspindelskivling, blanksvart spiklav, brunpudrad nållav (NT), bårdlav, dvärgbägarlav (NT), liten aspgelélav (EN), kornig nållav, kortskaftad ärgspik, liten sotlav (VU), liten spiklav, lunglav (NT), skinnlav, stuplav, vedskivlav, violettgrå tagellav (NT), vitgrynig nållav, vitskaftad svartspik, vulkanlav (DD), grönyxne, hässlebrodd, knärot, kärrfibbla, lappranunkel, liljekonvalj, lundelm, ormbär, skogsfru (NT), torta, ögonpyrola, liten hornflikmossa (VU), nordlig fjädermossa, nordlig ulota, trubbflikmossa, vedflikmossa, vedtrappmossa (NT), gulbandad brunbagge (NT), mindre barkplattbagge (VU), reliktböck (NT), bivråk (VU), fjällvråk (NT), gärdsmyg, järpe, lavskrika (NT) spillkråka, tjäder, tofsmes och tretåig hackspett (VU).

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla.

Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet (7 kap 5 § miljöbalken)

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att inom reservatet

1. uppföra byggnad eller annan anläggning,
2. anlägga väg, mark- eller luftledning,
3. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar marktopografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, dikesrensa, dämna, dränera, utfylla, tippa, dumpa eller anordna upplag,
4. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällen, ta frö eller vidta någon skogsvårdsåtgärd,
5. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
6. framföra motordrivet fordon med undantag för på den skogsbilväg som leder in till reservatet, undantag medges även för uttransport av fälld älg, för snöskoterkörning vintertid på väl tjälad mark, samt de undantag som följer av gällande nyttjanderättsavtal,
7. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäringsmedel,
8. bedriva militär övningsverksamhet.

Föreskrifter om förpliktelse för fastighetsägare och/eller annan sakägare att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. utmärkning av reservatet,
2. uppsättning av informationstavlor,
3. skötselåtgärder enligt skötselplan,
4. undersökningar och övervakning av områdets växt och djurarter.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i övrigt, inom reservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att inom reservatet

1. framföra motordrivet fordon med undantag för på den skogsbilväg som leder in till reservatet, undantag medges även för uttransport av fälld älg och för snöskoterkörning vintertid på väl tjälad mark.
2. störa djurlivet, t ex genom att klättra i boträd eller uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m,
3. göra åverkan på mark- eller växtlighet, döda, stående och liggande träd inräknade,
4. plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för bär och matsvamp,
5. fånga eller insamla insekter och andra djur, undantag medges för av länsstyrelsen godkänd insamling i forskningssyfte,
6. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning,
7. elda, utom på därför angiven plats.

Ovanstående föreskrifter enligt 7 kap 5, 6 och 30 §§ ska inte utgöra hinder för åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet enligt skötselplanen.

Föreskrifter rörande förvaltningen av reservatet (3 § förordningen om
områdesskydd enligt miljöbalken 1998:1252)

1. Länsstyrelsen i AC-län ska vara naturvårdsförvaltare,
2. Förvaltaren ansvarar för att reservatet märks ut enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar,
3. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltning som framgår av bifogad skötselplan.

Ärendets beredning

Områdets höga naturvärden uppmärksammades i samband med en inventering av värdefulla naturområden i Vindelns kommun 1993. I samband med skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering avgränsades en nyckelbiotop och ett objekt med naturvärde längs Vorrjärnbäcken i områdets västra del. Vorrbergets östra delar inventerades ägdes vid denna tidpunkt av Luleå stift som avsatt delar av området som internt, s.k. kyrkoreservat.

Området som klassats som nyckelbiotop avverkningsanmäldes i april 2000 vilket initierade en dialog om skydd med markägaren. Länsstyrelsen har sedan besökt området vid ett flertal tillfällen för att samla in ytterligare underlag om områdets naturvärden. Vorrberget har givits hög prioritet i arbetet med skydd av skog i Västerbottens län.

Forskare vid Umeå universitet och på SLU i Umeå har under en längre tid känt till och utnyttjat området för forskning om naturskogens betydelse för olika arter av vedsvampar och mossor. Ytterligare kunskap rörande framför allt förekomst av en mängd hotade och ovanliga kryptogamer inom området har framkommit via denna forskning.

Eftersom området getts hög prioritet i länsstyrelsens arbete med att bevara hotade naturtyper begärde länsstyrelsen besked från Naturvårdsverket under 2000 om verket var berett att skjuta till medel för att skydda området som naturreservat. Naturvårdsverket tillstyrkte under hösten 2000 att länsstyrelsen kunde påbörja förhandlingar med berörda markägare med syfte att bilda naturreservat av området.

Länsstyrelsen tog under början av 2001 kontakt med markägarna för att informera om länsstyrelsens planer på att bilda naturreservat. Därefter har värdering av marken genomförts och staten har sedan förhandlat med markägarna om ersättning. Förhandlingarna avslutades med att avtal upprättades mellan parterna och staten köpte marken.

Reservatsförslaget har sänts på remiss till berörda sakägare och myndigheter. Flertalet instanser tillstyrker förslaget. SGU tillstyrker förslaget under förutsättning att prospekteringsverksamhet görs disponibel i reservatsbestämmelserna, detta med hänvisning till att området är prospekteringsintressant och ligger inom det "s.k. Nickelbältet". Inga undersökningstillstånd enligt minerallagen berör dock reservatet. Remissinstansernas synpunkter har beaktats i länsstyrelsens beslut.

Motiv för beslutet

Områden med naturskog blir allt mer sällsynta i länet och att bevara dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga skogslandskapet är avgörande för att bevara dess ursprungliga flora och fauna. Inom den naturgeografiska region (30 a) där Vorrberget är beläget utgör arealen skyddad naturskog endast 0,3 % av den totala skogsmarksarealen. Gran- och barrblandskogar av urskogskaraktär på låg altitud utgör prioriterade skogstyper i skyddet av skogsområden. Vorrberget ligger dessutom i en trakt med flera andra värdefulla naturskogsområden vilket ytterligare förstärker områdets bevarandevärde. Området har vidare mycket stor betydelse för en lång rad sällsynta och hotade arter som är helt beroende av skogar med urskogskaraktär och gott om död ved. Reservatet är så stort att dess nuvarande karaktär kan bevaras och på sikt även utvecklas. Länsstyrelsen bedömer att bevarande av områdets höga naturvärden inte går att förena med skogsbruk. Området ska därför skyddas som naturreservat.

Hur man överklagar

Beslut om kungörelsedelgivning och hur man överklagar till regeringen, se bilaga 3.

Lorentz Andersson

Andreas Garpebring

Bilagor

1. Beslutscharta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar

Sändlista

Miljö och byggkontoret, Vindelns kommun, 922 81 Vindeln
Naturskyddsföreningen i Västerbotten, Domarvägen 6A, 921 41
LYCKSELE
Lantmäterimyndigheten i AC-län, Box 3044, 903 02 Umeå
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Sthlm
SGU, Uppsala, Box 670, 751 28 Uppsala
Skogsstyrelsen, Box 294, 901 06 Umeå
Ubmeje tjeälddie, Oleg Omma, Björkfors 326, 920 66 Hemavan
Örjan Clausén, Lantmäteriet, Storgatan 28, 921 31 Lycksele
Naturvårdsregistret